

## האם חל שינוי בנכונות חזבאללה לעימות עם ישראל?

אורנה מזרחי ויורם שוייצר

מסתמנת עליית מדרגה בנכונות חזבאללה ליטול סיכונים מול ישראל, אשר בשלב זה לא ברור אם הארגון יתמיד בה. אין מדובר בהכרח בתפנית בכוונות - חזבאללה עדיין מעוניין להימנע ממלחמה - אלא במאמץ המצוי ב"גרעון הרתעתי", כלומר לבסס את משוואת ההרתעה מול ישראל. התנהלות זאת מבטאת שינוי בהתייחס לאיפוק שגזר על עצמו הארגון בחודשים האחרונים לכהונת הנשיא טראמפ, כדי למנוע תגובה חריגה נגדו. אמנם ממשל ביידן טרם השלים את גיבוש מדיניותו מול לבנון וחזבאללה, אך בהנהגת הארגון, בדומה לפטרונותו איראן, ניכרת הערכה כי נוצר חלון הזדמנות לקדם אינטרסים מול ישראל ובזירה הלבנונית. לפי הערכת המודיעין הישראלית, שפורסמה לאחרונה, בשנה הקרובה עלול חזבאללה לבחור בעימותים מוגבלים וקצרים ("ימי קרב"). חילופי המסרים הפומביים בין הארגון לישראל תומכים ברושם זה. אם חזבאללה יזום פיגוע שיוביל לעימות צבאי, ישראל תעמוד בפני דילמה אם וכיצד להגיב: האם להכיל את האירועים, או שמא לראות בהם עילה לפעולה צבאית נרחבת שתפגע בתשתיות הארגון, המהוות איום אסטרטגי עליה. אשר למדיניות ממשל ביידן מול לבנון וחזבאללה, על ישראל לעודד את הממשל להמשיך בלחץ המדיני והכלכלי על הארגון, בצד שימור המעורבות בלבנון והסיוע למדינה.

לאחרונה מסתמנת עליית מדרגה בנכונותו של חזבאללה ליטול סיכונים מול אפשרות של עימות צבאי עם ישראל. ניתן לייחס זאת לסיום תקופת האיפוק שהוא גזר על עצמו בחודשים האחרונים לכהונת ממשל טראמפ. לאחר חילופי הממשל בארצות הברית הדבר בא לידי ביטוי בעיקר במימוש איומי חזבאללה לנסות ולפגוע בטיסות ישראליות בשמי לבנון, לאחר תקופה ארוכה של הימנעות מכך (מאז אוקטובר 2019), כאשר ב-3 בפברואר שיגר טיל נ"מ (שהחטיא) נגד כלי טייס בלתי מאויש ישראלי. דוברי הארגון התפארו בירי כעדות לנחישות למנוע את פעילות ישראל במרחב האווירי הלבנוני ולשמר את משוואת ההרתעה מולה.

נראה, כי עליית המדרגה בתעוזה של חזבאללה מתואמת עם איראן ונובעת מהערכת הארגון כי ישראל טרודה בענייניה הפנימיים בשל השלכות הקורונה והמשבר הפוליטי ואינה פנויה לנהל מערכה צבאית הרת סיכונים, לצד ההזדמנות שנוצרה בעקבות חילופי הממשל בארצות הברית. כזכור, בחודשים האחרונים לממשל טראמפ, ניכר היה שהארגון נוהג משנה זהירות בפעולותיו לאורך גבול ישראל-לבנון, והוא מתקשה לבסס את משוואת ההרתעה שנסראללה הבטיח לממש בכוח מול צה"ל. בתוך כך:

- לאחר שני ניסיונות נקם כושלים, חזבאללה נמנע מהפעולה שהבטיח לבצע נגד ישראל כתגובה על הריגת לוחם הארגון בסוריה (יולי 2020). ההישג היחיד שאותו יכול היה נסראללה להציג בהקשר זה הינו עומס היתר שהושת על צה"ל בעקבות המתרחבות המתמשכת בגבול

לבנון, שהובילה לתיגבור כוחותיו. נסראללה ייחס היערכות זו לכוח ההרתעה של חזבאללה ולחששות של צה"ל מעוצמתו.

- העדר תגובה של חיזבאללה לתקיפות הנרחבות שבוצעו לאחרונה ואשר יוחסו לישראל, על נכסיו של הארגון בסוריה, שנועדו לסכל העברות אמצעי לחימה מאיראן ולפגוע בתשתיות שלו ברמת הגולן.
- חיזבאללה נמנע גם מכל פעולה נגד ישראל לאורך הגבול הלבנוני בעקבות חיסול מדען הגרעין האיראני פחריזאדה (נובמבר 2020), שיוחס לישראל, בטענה כי התגובה צריכה לבוא מהצד שניפגע, קרי איראן. נראה, כי פרסום עמדה זו נועדה גם להרגיע את הביקורת הפנימית בלבנון על כך שהארגון משרת את איראן.

בנאום שנשא נסראללה ב-16 בפברואר (לאיזכור יום מותו של קודמו, מוסאווי, אשר חוסל בידי ישראל) הוא דן באפשרות של עימות מול ישראל, תוך התייחסות לנאומו של הרמטכ"ל אביב כוכבי בכנס השנתי של המכון למחקרי ביטחון לאומי (26 בינואר) ולהערכת המודיעין הישראלי שפורסמה לאחרונה לגבי היתכנות סבבים של "ימי קרב". דבריו הדגישו את החשיבות שהוא מייחס לביסוס משוואת ההרתעה מול ישראל ואת נחישות הארגון – למרות שטען שאינו מעוניין במלחמה – להגיב בתקיפות על כל מהלך ישראלי. ביחס לדברי הרמטכ"ל כוכבי, שדיבר בזכות הלגיטימציה לצה"ל לקדם תקיפה "מוסרית ואפקטיבית" על מצבורי הטילים של חזבאללה המוסתרים בקרב האוכלוסייה האזרחית בלבנון, נסראללה הזהיר כי אם ישראל תפגע באזרחי לבנון, חזבאללה יגרום פגיעה קשה בעורף הישראלי - החמורה ביותר מאז 1948, וגם לו יש צידוק לכך, שהרי כל הישראליים הם חיילי מילואים. לגבי הערכה כי חיזבאללה מעוניין ב"ימי קרב" מול צה"ל, נסראללה הבהיר כי ישראל "משחקת באש" כשהיא חושבת שחילופי מהלומות בין הצדדים יוגבלו ולא יתלקחו למערכה רחבה, וכי למרות שאינו רוצה בעימות, אם זה יתרחש - ארגונו ישיב מלחמה שורה.

ביחס לארצות הברית - אמנם, ממשל ביידן טרם השלים את תהליך גיבושה של מדיניותו מול הזירה הלבנונית וקונקרטיית ביחס לחזבאללה, אך נראה שהארגון, בדומה לפטרונותו איראן, מעריך כי נוצר חלון הזדמנות לקדם אינטרסים שלו נוכח השינוי הצפוי במדיניות ביידן בהשוואה לזו שהוביל הנשיא טראמפ ביחס לציר השיעי. ממשל טראמפ דגל במדיניות "מקסימם לחץ" מול חזבאללה, במקביל ללחץ שהפעיל על איראן (הרחבת הסנקציות על אנשי הארגון ועל תומכיו במערכת הלבנונית; הצגת דרישה כי תצומצם השפעת חזבאללה בממשלה החדשה בלבנון וזאת בשונה ממדיניות צרפת, המוכנה להשלים עם מעמדו הפוליטי של חזבאללה במערכת הלבנונית; ובלחץ על לבנון להתפשר ולהתקדם במו"ס עם ישראל על סימון הגבול הימי). במקביל, חזבאללה נחל בשנה האחרונה כישלונות בזירה הבינלאומית, שבאו לידי ביטוי בעיקר בגל החדש של כ-13 מדינות שהצטרפו להכרה בו כארגון טרור.

בהקשר זה יצוין, כי לאחרונה הועבר לממשל ביידן מסמך המלצות של ה-International Crisis Group הוושנינגטוני, שבראשו עמד רוברט מאל, עד למינויו לאחרונה לשליחו של ביידן לנושא האיראני. מאל ואנשיו המליצו לממשל החדש לשנות את נקודת המבט האמריקאית ביחס ללבנון ובמקום לקדם מאמץ להחלשת חזבאללה, לאמץ תפיסה חדשה שמטרתה לחזק את מדינת לבנון ולמנוע את קריסתה, על ידי תמיכה ביוזמה הצרפתית ובהרכבת ממשלה בהשתתפות חזבאללה.

גם בזירה הפנימית בלבנון, על אף הטענות כי חזבאללה יוצא נשכר משיתוקה של המערכת הפוליטית וממשיך לחזק את בסיסי הכוח שלו בקרב האוכלוסייה השיעית במדינה, המציאות הלבנונית העגומה הובילה להתגברות הביקורת על הארגון מצד הציבור. כך עולה מתוצאות סקר דעת קהל שנערך בלבנון (נובמבר 2020) בהובלת דיוויד פולק מה- Washington Institute, שהצביע על ירידה ברורה בתמיכה בחזבאללה בקרב הציבור הלבנוני, כולל מצד העדה השיעית בשנים האחרונות.<sup>i</sup> גם הקמפיין הנרחב של חזבאללה, שגבל בפולחן אישיות של קאסם סולימאני, לציון יום השנה לחיסולו (ינואר 2020), עורר ביקורת נרחבת בלבנון על כי הוא פועל בשירות איראן.

**בהסתכלות קדימה,** נראה כי השינוי האפשרי במדיניות האמריקאית כלפי איראן, ובראית חזבאללה ייתכן שגם ביחס לארגון עצמו, לצד המשך ההידרדרות על עברי פי פחת של לבנון, כמו גם תחושת הארגון כי ישראל טרודה בענייניה הפנימיים, עלולים להגביר את תעוזתו מול ישראל וייתכן כי ינסה שוב לממש את פיגוע הנקמה המובטח, שעלול ליצור סבב עימות - ברוח הערכת אגף המודיעין. המטרה המיידית של הארגון הינה לבסס את משוואת ההרתעה, אך נראה כי חידוש המתיחות בגבול ישראל-לבנון עשויה בראייתו לשרת אותו גם לשיפור דימויו בזירה הפנימית כ"מגן לבנון" ואולי אף לסייע בעקיפין לאיראן כמנוף מול הממשל החדש בארצות הברית - לפחות בתקופה שעד לחידוש המשא ומתן בנושא הגרעין. עם זאת, סביר שבעקבות חידוש המשא ומתן בין ארצות הברית לאיראן, חזבאללה דווקא ירסן את פעילותו מול ישראל כדי לא לחבל בהידברות, האמורה לשרת את איראן.

לאור זאת, המדיניות המומלצת לישראל היא :

- בצד שימור ערנות צה"ל בגבול הצפון נוכח האפשרות כי חיזבאללה ינסה לממש את איומיו ולהגביר בחודשים הקרובים את המתיחות, יש לבחון שוב את דרך התגובה שיש בה לשרת באופן מיטבי את האינטרס הישראלי. שתי האפשרויות העיקריות הן: הקפדה על תגובה הולמת אך מדודה, שתגביל את האירועים ותמנע הידרדרות ללחימה רחבת מימדים, או ניצול האירוע על מנת לבצע פעולה נרחבת לפגיעה ניכרת ביכולת הטיילים המדויקים של חזבאללה, המהווה איום אסטרטגי על מדינת ישראל.
- מומלץ להעלות בהקדם גם את הנושא הלבנוני בדיאלוג בין ממשלת ישראל לבין הממשל האמריקאי החדש, ולעודדו להמשיך את מעורבות בנעשה בלבנון תוך סיוע בגיבוש מדיניותו מולה, אשר צריך שתכלול שני מאמצים במקביל, שאין כל סתירה ביניהם: המשך הלחץ הכלכלי – מדיני על חזבאללה, בצד סיוע למדינה הלבנונית, המצוייה על סף קריסה.

<sup>i</sup><https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lebanon-poll-shows-drop-hezbollah-support-even-among-shia-plurality-back-israel>